

BILBAO BIZKAIA KUTXAK ETA EUSKALTZAINDIAK SARITURIKO LANAK

Bilbo, 1992.12.11

SARIAK

1. “Txomin Agirre” eleberri-saria:

Epaimahaia: Xabier Gereño, Artantxa Urretabizkaia eta Felipe Juaristi.

Saritua: Luis Mari Mujika.

Saritu lana: *Loitzu herrian uda-partean.*

2. “Toribio Alzaga” antzerki-saria:

Epaimahaia: Daniel Landart, Patri Urkigu eta Eugenio Arozena.

Saritua: Junes Casenave-Harigile.

Saritu lana: *Agota pastorala.*

3. “Felipe Arrese y Beitia” poesia-saria:

Epaimahaia: Bitoriano Gandiaga, Juan M. Lekuona eta Mikel Lasa.

Saritua: Patxi Ezkiaga.

Saritu lana: *Komediaren Jainkoa.*

4. “Mikel Zarate” saio-saria:

Epaimahaia: Adolfo Arejita, Alfonso Irigoien eta Xabier Kintana.

Saritua: Joxe Manuel Odriozola.

Saritu lana: *Soziolinguistikaren atarian.*

OHARRA: “Resurreccion Maria Azkue” literatura-saria gazteentzat 1993.eko urtarilean banatuko dela adierazi dute antolatzaileek.

EUSKALTZAINDIA ETA BILBAO BIZKAIA KUTXAREN LITERATURA-SARIAK

Bilbo, 1993-V-26

Juan Mari Lekuona

Iaz, 1992an eginiko literatura-sarien deialdian, idazlan hauek izan ziren irabazle: “Txomin Agirre Saria” 1992, Luis Mari Mujika Urdangarin, *Loitzu herrian uda-partean* deritzan idazlanarekin; “Toribio Alzaga Saria” 1992, irabazle Junes Casenave-Harigile, *Agota* deritzan idazlanarekin; “Felipe Arrese y Beitia Saria” 1992, irabazle Patxi Ezkiaga Lasa, *Komediaren Jainkoa* deritzan idazlanarekin; “Mikel Zarate Saria” 1992, irabazle Joxe Manuel Odriozola, *Soziolinguistikaren atarian* deritzan idazlanarekin.

Lau hauetatik hiru aurkezten ditugu hemen: Casenaverena, Ezkiagarena eta Odriozolarena. Baina ez dugu hemen plazaratzen Mujikaren lana, Luis Marik nahi izan duelako bere aldetik eta bere gogara argitara ematea bere lehenengo eleberria, antolatzaileen baimenarekin.

Alde batera utziz sari hauek duten historia laburra, gauzak egungo irizpidez ikusita, zera da nabari: askorentzat erabakigarri gertatzen dela horrelako sari bat jasotzea, idazlearen aurrerapausu bat markatze alde.

Joan den urtean, 1991an, saritutakoen artean Xabier Lete aurkitzen zen. Dozena bat urte bazen poema libururik argitaratu ez zuela oiar-tzuar honek. Ez hori bakarrik: erorialdi sakona jasana zuen bere gorputz-zeko osasunean. Eta sarion aitzakian, aproba egin nahi izan zuen, ea epai-mahaiak nola ikusten zuen beraren gaisoaldi ondorengo poemagintza. Sariketaren bulkoa ez zen gelditu, hemen saritutako poemategian bakarrik. Bigarren poesi liburu bat ere ekarri zuen, *Hitz ikurrak* poemategia, ikuspegiz eta hizkuntzaz maila bikainekoa.

Galbahe bat da literatura sariketa, idazlanarekiko aitorten bat, egi-learentzat bulko bat, eragin on bat. Eta dinamika honen beharraz oharturik, Euskaltzaindiak, bere ohizko zereginetan, pozik hartzen du bere gain horrelako lanik, euskara bizia eta eguneratua sortzen dutenen sustapenerako.

Aurten sarituak izan direnen artean egon daiteke, noski, horrelako eragin baten beharrik, lehiaketa honetan esku-hartzeko. Egia esan, lau-
rok badute lehendik beren izena euskal letretan. Bai Casenavek, bai Ez-
kiagak, bai Odriozolak, bai Mujikak, ez dute aurkezpen beharrik, ez
idazteko dinamikaren beharrik, ez leku bat bilatu beharrik euskal idaz-
leen sarobe borobilean. Laurotan badira *curriculum*-aren aldetik, espe-
dienterik jantzienetakoa aurkezten dutenak gaurregungo euskal idazleen
esparruan.

Hala ere, ez geundeke oso bidez kanpo, pentsatuko bagenu, sari-
tuok urrats berri bat eman asmoz aurkeztuko zirela sariketa honetara.
Izan ere, idazleari ezinbestekoa zaio urrats berriagotan sartzea, aldakor-
ra den garaiko taupadarekin bat etortzea, hizkuntzaren kontzertuan aldian-
aldiko ahots egokia edukitzea, ahots propioa. Bizia aldatzen doan eran,
aldatzen ere doa literatura. Eta nahitaezkoa da jakitea, ea baliagarri den
norberaren literaturgintza garaiko sinaleei begiratura. Guzti honen berri
emateko, kritikarekin batera, sariketa hauek izan ohi dira idazlanarekiko
iritzia sendotzen dutenak.

Euskaltzaindia eta Bilbao Bizkaia Kutzak antolatzen dituzten litera-
tura-sariok badute mailarik eta osperik aski, lehendik izena duten ofizio-
ko idazleei ezagutza, aitorpena eta bulkoa eskuratzeko. Irabazleen ze-
rendak duen ditzira historikoa da erakusgarririk onena leihaketon maila
ona adierazteko. Gero, lanen argitaratzea ere hor legoke, bestela argita-
ratuko ez liratekeen zenbait literatur genero plazaratzeko modua eskain-
tzen duelako sariketak. Eta alderdi hau ere oso kontuan hartzekoa da
sari honek egiten dituen zerbitzuen artean, zenbait genero eta hainbat
lan, modaren erakartasun eskasiaz, karpeten barruan zokoratzeko arris-
kuan aurkitzen direnean. Bestalde, luzatzen den eskupekoa ere aipagarri
da, idazlanaren nekeak sari bat izan dezan, badirenez generoak liburu-
saltzetik etekin urria dutenak, baina literaturaren garapenerako beharrez-
koak direnak. Eta ez da harritzeko, ahalegin luzea eta zaila eskatzen du-
ten literatur motak horrelako eskupeko baten atzetik etortzea, ordain-sari
bila.

Aurten sarituen artean, behar bada Luis Mari Mujikaren idazlana
izan daiteke, orain arte idatzi dituen liburu ugarietako bagiratura, berrikun-
tzarik ausartena dakarrena, beste hirurek ohizko zaizkien alorrak landu
dituztenez. Orain arte poeta eta saialaria agertu zaiguna, eta askotan sa-
riztatua gainera, batez ere poesi alorrean, hara non datorkigun eleberri
batekin. Bere lehenengo aproba du narratibako barruti honetan, nobela-
gintzan. Eta esan dezakegu Luis Marirentzat aurkezpen bat bezala dela
sari hau jaso izana, epaimahaiak maila on bat aitortzen diolako nobela
horri, eta sariketak zabalkunde bat eman diolako erakutsi duen gaitasun

berriari eta "Txomin Agirre Saraiak" ohore bat ere ematen diolako eta izen bat egileari.

Junes Casenave-Harigile, bere *Santa Grazi* (1976), *Ibañeta* (1978), *Zumalakarregi* (1989), eta gainerako lanekin, eta pastorelez argitaratu dituen beste lanei esker, aintzindarietako bat dugu herri-teatro honen berrikuntzan. "Toribio Alzaga Saria", 1992koak, ez dio ez duen ohorerik ekarriko, eta alde honetatik zer irabazi gutxi du sariak eman diezaiokeen aipua. Baina alderantziz begiratuta, sariketa bera dugu irabazle, zailtasunetan bizi den antzertiak maila oneko idazlana hartzen duenez, eta estimagarria dena, ifarraldeko teatro tradizionaletik eskuratua.

Patxi Ezkiagak, bestalde, hamarretik gora ditu poema-liburuak, eta beraz asko, "hamar asko baita" esaera zaharrak dioenez. Oso ezaguna da, eta miretsia ere bai, gure artean. Idazle oparoa denez, eta hainbat eredu eta poesi mota lantzen ahalegintzen denez, jakin nahiko zuen zein zen bere ahalegin honi epaimahaiak eginiko harrera. Denok dakigu, frantzes ereduko olerkigintza ezezik, ingeles eredukoa ere oso gutxik bezala eza-gutu eta landu dituela Patxik. Are eta aipagarriago hau, entzuten denez, gaur euskal poesian gehiago jarraitzen dela inegeles joera frantzesekoena baino. Eskolak eskola, Ezkiagari ziurtatu zaio estimatzen dela poemategi horretan eginiko lana, maila estetiko eta dakarkien testuaren hizkera maila.

Jose Manuel Odriozola saiakerarekin datorkigu. Genero hau asko landu zen diktadura garaian, nahiz eta gaur geldione batean aurkitzen den. Behar bada Odriozolak erakutsi nahi izan digu, bizi dela generoa, ederra dela eta beharrezkoa ere bai. Gai konkretura jaitsiz, "euskara gizarteratu beharra", eta autoreak bere buruaz duen iritzia kontuan hartuz, hau da, soziolinguistikaren inguruan... "baliabide teoriko sendoz eta zorrotzez hornitu gabea", "Mikel Zarate Saria", 1992koak, ekar diezaiokie, mahaikoen iritzian, lanak merezia duela ezagutza, ospea eta aitormen betea.

Bukatzeko, gure nahia eta gure xedea hemen aipa ditzadan. Nahigenuke Euskaltzaindiak eta Bilbao Bizkaia Kutxak sariok antolatzen jarraitzea. Egileen mesedetan da, eta euskararen mesedetan batez ere. Sari hauen esparruan, literaturako liburu zirkuitu bat mugitzen da, idazlan interesgarriez osatua, berarizko balioa duena irabazleen zerrendak emanik, eta atrakzio sendoa ere duena idazle eta idazlan berrientzat. Eta ez genuke ahanzi behar gure helburuetan Lizardik euskal poesiari ezarritako jomuga: "mintzo landu elertitsua", modernitateari erantzun bat emanaz. Hori egitea idazleei dagokie. Sari-antolatzaileei, berriz, dinamika bat sortzea, idazleen lan eskergak eragin on bat izan dezan, onartzean, ohorean eta diruzko eskupekoan. Denen beharrean baita gure "mintzo landu elertitsua".

Toribio Altzaga saria, 1992: Junes Casenave-Harigile: *Agota*.
Felipe Arrese Beitia saria, 1992: Patxi Ezkiaga Lasa: *Komediaren jainkoa*.
Mikel Zarate saria, 1992: Jose Manuel Odriozola: *Soziolinguistikaren atala*.

Jean Haritschelhar
euskaltzainburua

Bilbo, 1993.05.26

Andereak eta jaunak,

Egin duen mintzaldian, Juan Maria Lekuona-k erran du idazle batentzat hamar obren egitea asko dela. Zenbakiekin naizeno, gogora nezake hamaika zenbakiak asko edo hobeki erran anitz-en balioa duela. Kantu zaharretan maiz entzuten da zazpi eta ez bakarrik euskal kantuetan. Ziberotarrek badute esaldi pollit bat “biga bostetan” aipatzen dutelarik. Hiru zenbakia errannahi berean enplegatzten da eta, hain zuzen, kondatuko dizuet ixtorio ttipi bat, laburra, Lafitte kalonje zenak niri kondatua:

Uztaritzeko erretoreak, duela urte parrasta bat, gerla aintzinean zer nahi gisaz, sortu zuen eske bat Pazko egunean, ez naiz oroit zeri buruz. Egin zen eskea erran bezala Pazko egunean, egun hartan eliza bete-betea delakotz eta markatu zuen kahier batean: “Aurten sortu dudan eskeak honenbeste diru eman du”. Berzte urtean idatzi zuen: “Igaz sortu nuen eskeak honenbeste diru eman du”. Hirugarren urtean ba ote dakizue zer idatzi zuen? “Betidanik sortua den Pazko eguneko eskeak honenbeste diru eman du”.

Badakit aspaldi honetan harremanetan garena Bilboko edo Bizkaiko kutexekin sarien emaiteko, baina oro berri bat sortu da duela orain hiru urte eta erran nezake beraz betidanik Euskaltzaindiak Bilbao Bizkaia Kutexarekin emaiten dituztela sari guziak denbora berean *Txomin Agirre* saria, *Toribio Altzaga* saria, *Felipe Arrese Beitia* saria, *Mikel Zarate* saria eta *Resurrección Maria Azkue* saria idazle gasteentzat.

Niretzat poz haundia da eta nahi nuke azpimarratu poz haundirekin Euskaltzaindia Bilbao Bizkaia Kutexarekin eskuz esku lanean ari garena euskal literatura sustatuz.

Hirugarren urtean sartzen gara gaur, denbora berean zabaltzen ditugula igaz sariztatu diren obrak eta idekitzen dela datorren urriaren 15-a artio aurtengo sarietarako eskuskribuen eskaintzeko epea. Nire agiantza da betidanikako literatura sari horiek segi dezatela ez bakarrik datorren urtean, baina geroago, menderen mendetan. Amen!